

Zauważ że, tak jak inni ludzie, jesteś czasami w stanie zrozumieć fragmenty języka, które zostały stłumione, czyż nie jesteś czasami w stanie zrozumieć fragmentów języka, które zostały stłumione? Rodzaj tłumienia, który jest w centrum zainteresowania tego projektu, nie jest bylejakim pomijaniem słów, ale pomijaniem z ukrytą strukturą w reprezentacji mentalnej, które językoznawcy nazywają elipsą. Co ciekawe, nie możemy pominąć jakiegokolwiek części struktury językowej i mieć nadzieję, że inni jakoś rozumieją, co mamy na myśli, czyż tak? Istnieją silne dowody na to, że takie stłumione fragmenty języka (na przykład przekreślone słowa w pierwszym zdaniu) są powiązane ze złożoną strukturą w umyśle. Dowodów tych dostarcza to, co jest możliwym zdaniem eliptycznym w języku i to, co nim nie jest. Na przykład każdy rodzimy użytkownik języka polskiego powie, że zdanie *Niektórzy ludzie myślą, że nie ma takich reguł, ale są takie reguły* jest poprawne, ale jeżeli spróbuję zakończyć to zdanie poprzez ..., *ale jest*, pomyśli, że nie potrafię mówić po polsku zbyt dobrze (druga wersja jest po prostu niegramatyczna). Można tu zauważyć, że jawne części struktury (takie jak forma czasownika *być*: ..., *ale są*, nie ..., *ale jest* w naszym przykładzie) mogą być uzależnione od części, która została pominięta (fraza rzeczownikowa w liczbie mnogiej *te reguły* na końcu). W elipsie nie chodzi więc tylko o skończenie zdania gdziekolwiek i jakkolwiek się nam podoba i żywienie nadziei, że inni jakoś zgadną, co mamy na myśli, ale jest ona ograniczona precyzyjnymi regułami, pozwalającymi nam pomijać tylko niektóre części określonych reprezentacji składniowych. Jak już przyjmujemy, że w stłumionych częściach jest reprezentacja składniowa, staniemy przed wyzwaniem sprecyzowania warunków tożsamości, które wpływają na to, jaki typ zgodności jest wymagany pomiędzy materiałem pominiętym, a odpowiadającą mu częścią jawnej struktury, która pomaga nam odzyskać jego znaczenie (powyższy przykład pokazuje, że stłumiona część musi być zgodna z częścią jawną pod względem cechy liczby: jeżeli moglibyśmy zmienić liczbę pominiętego rzeczownika na liczbę pojedynczą, druga wersja zdania również powinna być poprawna (zdanie *Jest taka reguła* jest poprawne)).

Wyśmienitej możliwości do badania warunków tożsamości określających, które fragmenty języka mogą być tłumione, a które nie, dostarczają niektóre cechy gramatyki brazylijskiej odmiany języka portugalskiego i gramatyki języka polskiego, ponieważ zauważono, że obie z nich pozwalają na intrygujący brak zgodności pomiędzy strukturami nieeliptycznymi i eliptycznymi zawierającymi frazy przyimkowe (to znaczy frazy z przyimkami takie jak z *Anną* czy *w parku*). Ścisłej rzecz ujmując, jak formułujemy pytanie z frazą przyimkową w brazylijskiej odmianie języka portugalskiego i w języku polskim, zaczyna się ono zwykle od przyimka i słowa pytającego, w przeciwieństwie do tego, co obserwujemy w języku angielskim, gdzie przyimek można pozostawić na końcu zdania. To skutkuje kontrastem pomiędzy angielskimi zdaniami takimi jak *Which guy did you dance with?* i ich ekwiwalentami w brazylijskiej odmianie języka portugalskiego i w języku polskim takimi jak *Com qual cara você dançou?* i *Z którym facetem tańczyłaś?*, które byłyby niegramatyczne, gdybyśmy pozostawili przyimek na końcu (to znaczy *Qual cara você dançou com?* i *Którym facetem tańczyłaś?* są niegramatyczne). Niemniej jednak jeżeli części takich pytań są stłumione, przyimek może czasami w zaskakujący sposób zniknąć, tak jak w angielskim, gdzie można się tego spodziewać. Zdania w (1)–(3), gdzie przyimki poprzedzające słowa pytające można pominąć, ilustrują to dla każdego z tych trzech języków.

(1) *Język angielski*

Ann danced with one guy, but I don't know (**with**) which.

Ann tańczyła z jednym facetem ale ja nie wiem z którym

‘Ann tańczyła z jednym facetem, ale nie wiem z którym.’

[drugie *with* można pominąć]

(2) *Brazylijska odmiana języka portugalskiego*

A Ana dançou com um cara, mas eu não sei (**com**) qual.

ta Ana tańczyła z jednym facetem ale ja nie wiem z którym

‘Ana tańczyła z jednym facetem, ale nie wiem z którym.’

[drugie *com* można pominąć]

(3) *Język polski*

Anna tańczyła z jednym facetem, ale nie wiem (**z**) którym.

[drugie *z* można pominąć]

Łącząc rozumowanie teoretyczne z bogatymi zbiorami danych empirycznych pozyskanymi poprzez zastosowanie różnorodnych metod badawczych (w tym eksperymentów językoznawczych z udziałem użytkowników brazylijskiej odmiany języka portugalskiego, standardowego języka polskiego i języka polskiego dziedzictwa w stanie Paraná, czyli odmiany języka polskiego używanej przez potomków XIX-wiecznych polskich imigrantów do brazylijskiego stanu Paraná), w ramach tego projektu zamierzamy zbadać te intrygujące schematy i ich konsekwencje teoretyczne z zamiarem wniesienia wkładu w dyskusje dotyczące warunków tożsamości rządzących elipsą i mechanizmów, które wymagają, żeby przyimki były wyrażane przed słowami pytającymi w zdaniach takich jak *Com qual cara você dançou?* i *Z którym facetem tańczyłaś?*, ale nie w zdaniach typu (1)–(3). Są to kroki konieczne na drodze do pogłębienia naszego zrozumienia własności i interakcji operacji zaangażowanych w generowanie struktur językowych i łączenie ich z pozajęzykowymi systemami ludzkiego umysłu.